

ODRŽIVI
RAZVOJ
ZA SVE

NEWSLETTER •
SEPTEMBAR 2023

UVODNA REČ

Dragi čitaoci,

Dobro došli u 8. izdanje biltena „Održivi razvoj za sve“.

Prošlo je više od polovine planiranog perioda za sprovođenje Agende 2030 Ujedinjenih nacija, a čini se da globalna zajednica nije na putu ispunjenja ciljeva održivog razvoja. Finansijska i energetska kriza podstaknuta pandemijom korona virusa, kao i rat u Ukrajini i velika geopolitička previranja predstavljaju ozbiljnu prepreku da dostignemo sliku sveta kakvu smo zamislili u 2030. godini.

Milorad Bjeletić

Ovakav razvoj događaja stavio je pitanje energije, energetske bezbednosti i klimatskih promena na prvo mesto političke agende gotovo svih zemalja sveta, što direktno utiče na ispunjenje cilja održivog razvoja 13. Akcija za klimu. Naime, prema najnovijem izveštaju Međuvladinog panela za klimatske promene, **biće izuzetno teško da dostignemo cilj ograničenja porasta globalne temperature ispod 1,5 stepena celzijusa iz Pariskog sporazuma.**

„Procena je da posledice klimatskih promena negativno utiču na oko 3,6 milijardi ljudi na planeti“

Ovo ograničenje je neophodno da bi se izbegle razarajuće posledice klimatske krize. Iako su politike smanjenja emisija na globalnom nivou demonstrirale svoj uspeh i ograničile emisije, neophodni su ambiciozniji ciljevi i mere da bi se dostigla utvrđena ciljana vrednost. U suprotnom, trenutna situacija u vezi sa posledicama globalnog zagrevanja mogla bi se dodatno pogoršati. To će biti praćeno porastom broja prirodnih katastrofa usled porasta globalne temperature. Suše i poplave će biti češće i uticaće na uvećanje gladi u svetu. Procena je da posledice klimatskih promena negativno utiču na oko 3,6 milijardi ljudi na planeti.

Što se Srbije tiče, ona spada u region koji je izuzetno ranjiv na posledice klimatskih promena. To nam govori da će doći do povećanja već primetnih letnjih toplotnih talasa i suša, a promena raspodele i intenziteta padavina dovešće do sve češćih poplava. Ovakvo stanje nam govori da je **Srbiji neophodna odgovorna i ambicioznija klimatska politika**. Međutim, Srbija, prema Izveštaju o održivom razvoju Evrope, nazaduje jedino po pitanju napretka u ispunjenju pomenutog cilja održivog razvoja broj 13. Takođe, godinama su nedostajala ključna zakonska i strateška dokumenta, koja bi uredila ovu oblast. Ipak, tokom poslednje dve godine, učinjeni su značajni koraci. Ambiciozniji Nacionalno utvrđen doprinos dostavljen je Okvirnoj konvenciji UN o promeni klime 2022. godine. Njime se Srbija obavezuje na smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte od 33,3% do 2030. godine, u odnosu na 1990. godinu. Tokom 2023. godine usvojena je Strategija niskougljeničnog razvoja, kao i Program prilagođavanja na klimatske promene. U istom periodu započet je rad na izradi dva ključna dokumenta u ovoj oblasti: Strategiji zaštite životne sredine i Integrisanog nacionalnog energetskog i klimatskog plana (INEKP).

U oblasti klimatske i energetske politike od izuzetnog značaja je i proces evropske integracije, u okviru koje Srbija **mora da uskladi svoje klimatske ambicije sa definisanim ciljevima EU**. Obaveza Republike Srbije u vezi sa sprovođenjem Agende 2030 dodatno se podudara sa obavezama koje proizlaze iz pristupnih pregovora sa Evropskom unijom. Ova činjenica je jasno istaknuta u Komunikaciji Evropske komisije COM/2016/0739, u kojoj je Evropska komisija potvrdila svoju nameru da integriše ciljeve održivog razvoja u svoje strateške dokumente.

„Agenda 2030 sadrži ciljeve održivog razvoja koji treba da služe kao osnova za oblikovanje svih javnih politika, kako na globalnom nivou, tako i u Srbiji“

Osim toga, ovu komunikaciju prati dokument pod nazivom „**Naš svet, naše dostojanstvo, naša budućnost**“, u kojem se Agenda 2030 ističe kao ključna komponenta u formiranju budućeg zakonodavnog okvira Evropske unije. Agenda sama po sebi sadrži ciljeve održivog razvoja koji treba da služe kao osnova za oblikovanje svih javnih politika, kako na globalnom nivou, tako i u Srbiji.

Na samitu u Sofiji koji je organizovan 2020. godine u okviru Berlinskog procesa, zemlje Zapadnog Balkana, uključujući i Srbiju, potpisale su **Sofijsku deklaraciju o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan**. Potpisivanjem ovog dokumenta zemlje regiona obavezale su se na sprovođenje Zelene agende kao svojevrsne „mape“ za niz konkretnih akcija i mera koje treba da dovedu do prilagođavanja svojih nacionalnih klimatskih ciljeva sa ciljevima Evropske unije.

Zelena agenda za Zapadni Balkan predstavlja regionalni doprinos za ostvarivanje Evropskog zelenog dogovora, političkog dokumenta Evropske unije koji predstavlja prekretnicu u borbi protiv klimatskih promena i sveobuhvatnu strategiju rasta Unije, a čije sprovođenje treba da dovede do klimatske neutralnosti Evropske unije do 2050. godine.

Uz Zelenu agendu za Zapadni Balkan usvojen je i Akcioni plan koji utvrđuje okvire za koordinaciju i podršku pravilnom sprovođenju i sistematskom praćenju napretka u periodu od 2021. do 2030. godine. S obzirom da Akcioni plan obuhvata period do 2030. godine u njemu je navedeno da je moguće usklađivanje sa ciljevima najznačajnijih međunarodnih i evropskih politika, među kojima se nalaze Ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih nacija koji su utvrđeni u Agendi 2030.

Srbija je u prethodnom periodu preduzela korake u izradi i usvajanju određenih dokumenta kojima će ciljeve Zelene Agende ugraditi u svoje javne politike. Od početka godine započet je proces izrade **Strategije zaštite životne sredine**, koja će postaviti pravce razvoja i delovanja naše zemlje u ovoj oblasti.

Ciljevi Strategije biće postavljeni u skladu sa ciljevima Sofijske deklaracije i stubovima Zelene agende za Zapadni Balkan: dekarbonizacija, energetska efikasnost i smanjenje industrijskih emisija, cirkularna ekonomija za efikasno korišćenje resursa i industrijsku simbiozu, smanjenje zagađenja životne sredine sa fokusom na kvalitet vazduha, zaštita i investiranje u biodiverzitet i ekosisteme i održivi prehrambeni sistemi i ruralni razvoj. Ovaj proces je još uvek u fazi izrade prvog Nacrta koji možemo očekivati da će biti predstavljen u narednim mesecima.

Pored postavljanja pravca razvoja i delovanja naše zemlje kroz Strategiju, nastavljen je i proces izrade drugog značajnog strateškog dokumenta, **Integrisanog nacionalnog energetskog i klimatskog plana (INEKP)**. Donošenje tog instrumenta energetske i klimatske politike je za nas međunarodna obaveza u okviru Energetske zajednice, dokument koji treba da trasira put ka pravednoj tranziciji do ugljenične neutralnosti svake pojedinačne države članice Evropske unije, kao i država koje su u procesu evropske integracije.

Za razliku od Strategije zaštite životne sredine koja je još uvek u fazi izrade Nacrta, javna rasprava povodom INEKP-a održana je ovog leta, od 12. juna do 28. jula, kada je stručna i zainteresovana javnost imala prilike da dostavi komentare i uključi se u proces izrade ovog dokumenta.

„Utisak je da Srbija ne pokazuje dovoljnu posvećenost borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica, što je najvidljivije u najnovijem rebalansu budžeta“

Pored usvajanja strateških dokumenata, od izuzetnog značaja su svakako i finansijska sredstva koja su odvojena da se planirano sprovede i obećano postigne. Na tom polju, utisak je da Srbija ne pokazuje dovoljnu posvećenost borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica, što je najvidljivije u skorašnjem, najnovijem rebalansu budžeta od 6. septembra 2023. Izdvajanja za Ministarstvo zaštite životne sredine smanjena su za nešto više od 4 milijarde dinara.

To uključuje i **smanjenje sredstava izdvojenih za provođenje projekta IPA 2020 – Životna sredina i klimatska akcija – sa 922 na samo 82 miliona dinara**. Ne treba podsećati da su za bilo kakav napredak u prilagođavanju na klimatske promene, neophodna znatno veća ulaganja.

Srbija se trenutno nalazi na prekretnici, od velikog je značaja da naš pravac razvoja bude usklađen sa ciljevima koji su postavljeni međunarodnim i evropskim dokumentima koji su za nas, kao kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, pre ili kasnije, obavezujući. Ovo će doprineti da ostvarimo stabilan i održivi razvoj, koji uključuje očuvanje prirode i omogućava bolji kvalitet života za buduće generacije.

Zato je od izuzetnog značaja da celokupna javnost sada bude upućena u procese izrade, ali, nakon usvajanja koje se očekuje u narednim mesecima, i praćenje sprovođenja Strategije zaštite životne sredine i Integrisanog nacionalnog energetskog i klimatskog plana.

Milorad Bjeletić
Beogradska otvorena škola

UNAPREĐENJE PLANIRANJA LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA KROZ MEĐUOPŠTINSKU SARADNJU

11. jula u Nišu je održana konferencija Unapređenje planiranja lokalnog ekonomskog razvoja kroz međuopštinsku saradnju, koju je CEVES zajedno sa Regionalnom razvojnom agencijom Jug, kao prvi od šest događaja Platforme „Održivi razvoj za sve“ čiji je cilj podsticanje razmene znanja i iskustava opština i gradova širom Srbije u vezi sa lokalizacijom ciljeva održivog razvoja i njihovog integrisanja u lokalna planska dokumenta.

Događaj je okupio predstavnike jedinica lokalnih samouprava Nišavskog, Pirotskog, Zaječarskog, Topličkog i Jablaničkog okruga, institucija centralnog nivoa kao i razvojnih projekata i agencija i organizacija civilnog društva.

[PROČITAJ JOŠ](#)

EKONOMSKO OSNAŽIVANJE ŽENA – OSNOV ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

„Ekonomsko osnaživanje žena je osnov za postizanje rodne ravnopravnosti, ali i održivi razvoj i ostvarivanje ciljeva postavljenih Agendom 2030 Ujedinjenih nacija“, poručila je predstavnica Socijalnog stuba Platforme „Održivi razvoj za sve“ Ivona Gvozdenović, menadžerka projekta u Fondaciji Ana i Vlade Divac, na konferenciji „Žensko preduzetništvo – presek stanja i mogućnosti za osnaživanje“ koja je organizovana kroz Nemačko-srpsku inicijativu za održivi rast i zapošljavanje i UN Women uz podršku EU projekta „Ključni koraci ka rodnoj ravnopravnosti“, 5. juna 2023. godine u Beogradu, sa ciljem da pokrene dijalog o ženskom preduzetništvu, razmenu iskustava, kao i poboljšanje uslova i stvaranja mogućnosti za osnaživanje žena.

[PROČITAJ JOŠ](#)

CEVES U IME PLATFORME "ODRŽIVI RAZVOJ ZA SVE" POSTAO ČLAN GLOBALNOG FORUMA ZA NACIONALNA SAVETODAVNA TELA O CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA

Global Forum for

National SDG
Advisory Bodies

Platforma „Održivi razvoj za sve“ će iskoristiti svoje članstvo u Globalnom forumu, i znanje stečeno u okviru njega, kako bi nastavila da zagovara koherentnost politika i efikasnu implementaciju ciljeva održivog razvoja na nacionalnom nivou. Pridruživanjem Globalnom forumu, Platforma „Održivi razvoj za sve“ potvrđuje svoju posvećenost održivom razvoju i podsticanju saradnje, čime jača svoju poziciju ključnog aktera u podsticanju napora u ostvarivanju održivog razvoja u Srbiji. Očekujemo da će ova partnerstva ubrzati napore u izgradnji bolje budućnosti za sve, ne ostavljajući nikoga iza sebe.

[PROČITAJ JOŠ](#)

SUSTAINABILITY TALKS: BIZNIS NA PUTU ODRŽIVOSTI

Održivost je, više nego ikad, u centru korporativnih aktivnosti, a ESG je moćan alat koji podržava poslovni sektor u nastojanju da doprinese održivom razvoju, pri čemu civilni sektor igra katalizatorsku ulogu podstičući razmenu i dijalog, dok javni sektor omogućava održivost kroz kreiranje sveobuhvatnih politika i programa.

Znajući da je saradnja ključ za postizanje ciljeva Agende 2030, Forum za odgovorno poslovanje i Smart Kolektiv su, u okviru Platforme „Održivi razvoj za sve“, organizovali događaj „Sustainability Talks: Biznis na putu održivosti“ osmišljen da okupi zainteresovane strane iz privatnog, javnog i civilnog sektora, i pruži malim i srednjim preduzećima priliku za umrežavanje i učenje, a onima koji tek započinju sa inkorporiranjem održivosti kao jednog od strateških ciljeva svog poslovanja obezbedi kvalitetne preporuke i savete. Na prvom u nizu planiranih događaja, koji je održan 3. avgusta u Novom Sadu, a čiji je domaćin bila Elixir Group, učesnici su razgovarali o tome kako ESG, CSR i SDG rade zajedno za održivost, nefinansijskom izveštavanju kao ključu za transparentnost i održivost poslovanja, zajedničkom radu za bolje društvo i vezi između ključnih ESG pokazatelja performansi i indikatora održivog razvoja.

[PROČITAJ JOŠ](#)

Integrirani nacionalni energetska i klimatski plan (INEKP) ključan je instrument energetske i klimatske politike i dokument koji treba da trasira put ka pravednoj tranziciji do ugljenične neutralnosti svake pojedinačne države članice Evropske unije, kao i država koje su u procesu evropskih integracija, uključujući i Srbiju. Ovaj važan strateški dokument je način da Srbija postavi svoj pravac i definiše proces energetske tranzicije kroz pet stubova: *dekarbonizacija kroz smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i povećanje udela obnovljivih izvora energije; energetska efikasnost; energetska sigurnost; unutrašnje tržište energije; i, istraživanje, inovacije i konkurentnost.*

Iako bi, u teoriji, bilo izuzetno značajno da se objasni doprinos INEKP-a sprovođenju Agende 2030, to nije vidljivo u dokumentu. Između ostalih komentara koje je **Beogradska otvorena škola** uputila Ministarstvu rudarstva i energetike, navedeno je da je INEKP dokument koji je transponovan u naše zakonodavstvo na osnovu Ugovora o osnivanju Energetske zajednice i samim tim **relevantni ciljevi i podciljevi Agende moraju biti uzeti u obzir prilikom kreiranja ovog dokumenta.**

TRKA DO 2030: INTEGRISANI NACIONALNI ENERGETSKI I KLIMATSKI PLAN I CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA

[PROČITAJ JOŠ](#)

ODRŽIV EKONOMSKI RAST JE MOGUĆ SAMO UZ DOSTOJANSTVEN RAD

organizaciji GIZ - Nemačke saradnje u Srbiji i Inicijative za globalnu solidarnost (Initiative for Global Solidarity).

„Kontinuirano se bavimo zaštitom i promocijom radnih prava, u kontekstu poštovanja međunarodnih standarda, insistirajući na tome da su prava vezana za rad sastavni deo korpusa ljudskih prava i da se na jednak način moraju štiti. Zaštita radnih prava je važna i u kontekstu pristupnih pregovora Srbije sa Evropskom unijom i potrebom da uskladimo zakonodavstvo i institucionalnu praksu sa standardima koji postoje u EU“, poručila je Vučković.

„Ekonomski rast mora da nosi sa sobom i dostojanstven rad, te dve stvari su povezane i na jednak način im se mora davati značaj i moraju se poštovati“, izjavila je Nataša Vučković, generalna sekretarka Fondacije Centar za demokratiju na panel diskusiji „Doprinos OCD i sindikata pravima radnika u lancima snabdevanja“, održanoj 8. septembra u okviru skupa „Efektivni žalbeni mehanizmi - Osnajivanje glasa radnika u Srbiji“ u

[PROČITAJ JOŠ](#)

NAJAVA DOGAĐAJA I AKTIVNOSTI

- **Međuopštinski dijalog u organizaciji Socijalnog stuba**
(septembar)
- **Međuopštinski dijalog u organizaciji Stuba zaštite životne sredine**
(oktobar)
- **Godišnja konferencija platforme Održivi razvoj za sve**
(novembar)
- **MSP100 Expo 2023 Razvoj Ljudi ↔ Razvoj MSP, CEVES**
(novembar)
- **CSR&ESG Forum, SMART kolektiv/Forum za odgovorno poslovanje**
(decembar)

PRATITE NAS!

Немачка
сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovedeno od strane:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH